

5. Харченко В. А. Фінансовий кредит як форма зовнішнього фінансування інвестиційних проектів вугільних шахт / В. А. Харченко // Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених: Матеріали V наук.-практ. конференції. м. Донецьк, 25-27.05. 2010 р. – Донецьк, 2010. – С. 922–925.
6. Державна служба статистики України. Статистична інформація. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Лециньський О. Л. Економетрія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Лециньський, В. В. Рязанцева, О. О. Юнькова. – К.: МАУП, 2003. – 208 с.
8. Пилипенко Н. Підтвердить лідерство. – Режим доступу: http://lifedon.com.ua/economy/coal_industry/286-podtverdit-liderstvo.html.

УДК 342.95

І.І. Завальна

Перший заступник Голови Державної реєстраційної служби України

ПРИНЦИП «ЄДИНОГО ВІКНА» ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В ПРОЦЕДУРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В УКРАЇНІ

У статті розглянуто сучасні підходи до розуміння принципу «єдиного вікна» як засади надання адміністративних послуг. Висвітлено позитивний досвід реалізації принципу «Єдине вікно» у зарубіжних країнах та шляхи його впровадження в діяльності Державної служби реєстрації України. Це викликано тим, що до 1 січня 2013 року вся система державної реєстрації на нерухомість мала фрагментарний характер як з інституційної так із технічної сторони. Досліджено особливості його реалізації у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень до й після законодавчих змін, які вступили в силу 1 січня 2013 року.

Ключові слова: *єдине вікно, державна реєстрація, речові права, нерухоме майно.*

В статье рассмотрены современные подходы к пониманию принципа «единого окна» как основы предоставления административных услуг. Раскрыт положительный опыт реализации принципа единое окно в зарубежных странах а также пути его внедрения в деятельность Государственной службы регистрации Украины. Это вызвано тем, что до 1 января 2013 года вся система государственной регистрации на недвижимость имела фрагментарный характер как с институциональной так и технической сторон. Исследованы особенности его реализации в сфере государственной регистрации вещных прав на недвижимое имущество и их ограничений до и после законодательных нововведений, которые вступили в силу 1 января 2013 года.

Ключевые слова: *единое окно, государственная регистрация, вещные права, недвижимое имущество.*

The modern approaches to understanding the principle of single window as a foundation of rendering the public services are analyzed in the article. revealed a positive experience implementing Single Window in foreign countries as well as ways of its implementation in the activities of the State Registration Service of Ukraine. This is caused by the fact that until January 1, 2013 the entire system of state registration of real estate was fragmented with both of institutional and technical aspects. The features of its implementation of the state registration of real rights to immovable property and their limitations before and after the legislative innovations, which came into force on 1 January 2013. The features of its realization in sphere of state registration of immovable property rights before and after the legislation innovations that were enforced 1st in January 2013 are considered.

Key words: *single window, state registration, immovable property rights, immovable property.*

Актуальність. Поглиблення процесів розвитку ринкових відносин, у тому числі у сфері обороту нерухомості, ставить свої вимоги до сучасних механізмів охорони та захисту: вони мають бути дієвими, ефективними та простими в застосуванні. Тому, зважаючи на темпи реформування системи державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, дослідження особливостей цього явища стає актуальним та необхідним. До малодосліджених питань у сфері державної реєстрації прав, зокрема, відноситься принцип «єдиного вікна» як визначальна засада для надання адміністративних послуг державою, яка й стала предметом нашого розгляду.

Стан дослідження. Принцип «єдиного вікна» та природа адміністративних послуг ставали предметом розгляду таких вітчизняних вчених, як Б. Адамов, Н. Гончарук, П. Клімушин, Є. Легеца, В. Ляшенко, Б. Сорокін, В. Суворов, Г. Толмачова, І. Федотова та інші.

Метою дослідження є проведення аналізу принципу «єдиного вікна» у сфері надання адміністративних послуг, а також особливостей його застосування в процедурі державної реєстрації речових прав на нерухомість.

Виклад матеріалу. Питання особливостей обороту нерухомого майна завжди привертало інтерес як науковців, так і юристів-практиків. Поясненням цієї обставини слугує сама природа нерухомих речей, які завжди займали важливе місце в цивільному обороті у зв'язку зі своєю обмеженістю як певного економічного блага (особливо якщо це земельні ділянки), високою вартістю та тривалістю створення (якщо це будівлі або споруди). У сукупності ці властивості нерухомих речей вимагають розробки та впровадження додаткових ефективних механізмів охорони та захисту прав учасників ринку нерухомості. Одним з основних та найбільш ефективних способів упорядкування відносин у сфері обороту нерухомого майна, а також забезпечення учасників зазначених відносин від недобросовісних контрагентів або третіх осіб на сьогоднішній день є юридична конструкція, яка пройшла тривалий шлях формування, апробації та вдосконалення – конструкція державної реєстрації прав на нерухомість та правочинів з нею.

Варто зазначити, що питання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та/або правочинів з ним знаходиться на межі цивільного та адміністративного права, що може слугувати підґрунтям для наукової дискусії. Адже цілком логічним є те, що матеріальні основи державної реєстрації регулюються нормами цивільного матеріального права, які встановлюють, перш за все, які об'єкти цивільного обороту є нерухомими речами, які права на нерухомість або правочини з нею підлягають державній реєстрації, а також визначають наслідки проведення або не проведення державної реєстрації. У свою чергу процедурні моменти державної реєстрації, яка проводиться уповноваженими на те суб'єктами, регулюються нормами адміністративного права, які визначають коло осіб, що приймають участь у реєстраційному провадженні, а також порядок проведення самої реєстрації. Не вступаючи в дискусію з цього питання, ми вважаємо, що проблематика державної реєстрації в обороті нерухомого майна може досліджуватися за посередництвом методологічного інструментарію як галузі цивільного, так і адміністративного права з урахуванням своїх особливостей.

Слід погодитися з тим, що повнота наукового аналізу зазначеного питання не може бути забезпечена без розгляду як матеріальних, так і процедурних особливостей реєстрації. У противному випадку цивілісти можуть піддавати науковим дослідженням лише частину, яка передує процесу реєстрації (поняття нерухомості, прав на неї та правочинів, а також окреслення кола прав та правочинів, що підлягають державній реєстрації), і частину, яка слідує за ним (значення державної реєстрації для цивільного обороту, наслідки недотримання вимоги про її обов'язкове проведення). Адміністративісти у свою чергу могли б розглядати лише суть процедури реєстрації як виду адміністративного провадження й при цьому не вдаватися, ані до предмету реєстрації, ані до наслідків, які породжує реєстрація для цивільних матеріальних відносин. Вважаємо, що такий підхід є малопродуктивним, а тому окреслені нами питання мають бути вирішені спільними зусиллями науковців публічно-правового та приватноправового напрямків юридичної науки.

Переходячи до розгляду питання «єдиного вікна», слід зазначити, що більшою мірою в юридичній літературі воно розглядається з точки зору адміністративних послуг як індикатор рівня розвитку «сервісної держави». Однак на сьогодні «єдине вікно» як принцип надання адміністративних послуг, у тому числі реєстраційних, різними вченими розглядається по-різному.

Так, одні вчені (Є. Легеза, Н. Гончарук) вважають, що принцип «єдиного вікна» представляє собою ефективну форму організації сервісної держави, суть якої полягає в тому, що особа подає до органу влади заяву та необхідний мінімум документів, а збір довідок, проведення погоджень та інші процедури проводить публічна адміністрація всередині адміністративного органу, а не особа [1, с. 170; 2, с. 31]. Інші вчені (І. Федотова, Б. Адамов), досліджуючи природу «єдиного вікна» як принципу надання адміністративних послуг, визначають, що його суть зводиться до розміщення декількох осіб, які надають різні адміністративні послуги, в одному приміщенні, а також забезпечення безконтактного методу роботи [3, с. 86; 4, с. 3]. Умовно ці два підходи можна визначити як такі, що мають організаційно-правовий характер.

Проте існує й третій підхід, який має інформаційну спрямованість, оскільки визначає єдине вікно в аспекті існування єдиного електронного ресурсу для обміну інформацією. Згідно з цим підходом замовник послуги звертається до центрального інформаційного ресурсу, а весь подальший обмін документами повинен відбуватися всередині інформаційної системи без його участі [5, с. 470]. Іншими словами, режим єдиного вікна характеризує собою єдиний канал фізичного (проявом якого є наявність всієї інформації в одному місці (офісі)) [6] або електронного характеру для подання та обробки всіх відомостей і документів, необхідних для здійснення належних видів державного контролю [7, с. 133].

Водночас слід зазначити, що зміст принципу «єдиного вікна» розкривається чинними нормативно-правовими актами України, зокрема Тимчасовим порядком надання адміністративних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 року № 737 (абзац четвертий пункту 7). Зазначена норма встановлює, що суб'єкти, які надають адміністративні послуги на постійній основі, забезпечують вжиття заходів до функціонування «єдиного вікна» – організаційної форми надання адміністративних послуг, яка передбачає проведення усіх процедур, необхідних для надання адміністративної послуги посадовими особами суб'єкта за умови отримання від одержувача

усіх документів, необхідних для надання такої послуги (крім адміністративних послуг, для яких спеціальними законами передбачено їх надання за принципом організаційної єдності), а також недопущення утворення черг, зокрема шляхом використання механізму попереднього запису, прозорої (нумерованої) черги [8, п. 7]. На нашу думку, таке визначення принципу «єдиного вікна» не вирішує питання існування декількох наукових поглядів на окреслену проблему й змушує замислитися над його природою.

Наведені нами позиції мають свої особливості, що вносить ознаку варіативності в питання реалізації принципу «єдиного вікна». Крім того, їх аналіз дозволяє виділити щонайменше дві форми його реалізації: «інституційну» та «міжінституційну». Тобто службова особа може збирати документи (довідки, звіти, декларації тощо), необхідні для отримання адміністративної послуги лише в межах інституції, де вона працює, при цьому питання отримання документів з інших інституцій покладається на заявника (інституційний прояв принципу), або така службова особа може без участі заявника отримувати відповідні документи з інших інституцій для надання відповідної адміністративної послуги (міжінституційний прояв). На нашу думку, більш точно розкриває природу принципу «єдиного вікна» перший підхід, що розглядався нами та який представлений у працях Є. Легези, Н. Гончарук та Л. Прокопенко. Адже саме запропонований наведеними авторами погляд у повній мірі характеризує принцип «єдиного вікна» як нову в якісному плані форму надання адміністративних послуг. Крім того, саме таке бачення «єдиного вікна» розкриває організаційно-правові властивості діяльності органів державної влади, що надають адміністративні послуги. Водночас, на наше переконання, визначальною ознакою досліджуваного принципу не може бути можливість отримання повної інформації з одного джерела. Зазначена обставина може характеризувати спосіб обміну інформацією в процесі отримання адміністративної послуги, який, у принципі, може бути як електронним, так і паперовим, однак вважаємо, що характер самої послуги визначається характером участі заявника в процесі надання послуги, а не способом обміну інформацією.

На сьогоднішній день принцип «єдиного вікна» дуже широко використовується у всьому світі й навіть знаходить свої локальні особливості інтерпретації. В якості прикладу можна навести поширений спосіб надання послуг місцевою владою у Великобританії, який отримав назву «one stop shop» (заклад однієї зупинки). Мається на увазі можливість отримання декількох видів послуг, які надають органи місцевого самоврядування (центри непрацездатності, організації професійної перепідготовки, підрозділи з поселення та вирішення житлових та побутових питань тощо), в одному місці. Тобто це умови, за яких особа може отримати декілька різнорідних або пов'язаних між собою послуг і консультацій з приводу них, не виходячи із однієї будівлі чи приміщення [9]. Слід зазначити, що визнаним лідером у світі в реалізації принципу «єдиного вікна» у сфері надання публічних послуг є Грузія, яка в 2011 році запровадила новий проєкт Міністерства юстиції Грузії «Будинок юстиції» і тим самим заявила про нові стандарти у сфері надання публічних послуг для громадян [10].

Варто відмітити, що можливість отримати необхідні адміністративні послуги в одному місці в найкоротші строки без збирання великого обсягу документів заявником можливе лише в тому разі, якщо в країні на дуже високому рівні перебувають інформаційні технології у сфері публічних послуг, а також за належного нормативного й організаційного функціонування електронного документообігу. Саме за наявності наведених умов, а також зрівняння в юридичній силі паперових та електронних документів органи державної влади та місцевого самоврядування можуть забезпечити надзвичайну оперативність у наданні адміністративних послуг. Відсутність потреби в отриманні паперових документів і доступ державного службовця до електронних баз даних різних установ дозволить отримувати самий мінімум документів від користувача послугами (наприклад заяву та копію паспорта), а всі інші отримувати в електронному вигляді за секунди й тим самим значно спростити весь порядок отримання послуг. Однак реалізація зазначених технологічних рішень вимагає значних фінансових витрат і взагалі перегляду нормативних і організаційних підходів до документообігу в країні і створення механізмів захисту інформації, а тому в багатьох країнах світу розглядається лише як перспектива.

В Україні принцип «єдиного вікна» у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно має свої визначальні особливості. До 1 січня 2013 року вся система державної реєстрації прав на нерухомість мала фрагментарний характер як з інституційної, так і з технічної сторони. Адміністративні послуги надавалися щонайменше трьома суб'єктами, а сама державна реєстрація проводилася в шести реєстрах. Так, державна реєстрація права власності та інших речових прав на земельні ділянки проводилася територіальними органами Державного агентства земельних ресурсів України (далі – Держземагентство) в Державному реєстрі земель. Водночас державну реєстрацію права власності та інших речових прав на об'єкти нерухомого майна, що знаходяться на земельних ділянках (будівлі, споруди) проводили бюро технічної інвентаризації (далі – БТІ) в Реєстрі прав власності на нерухоме майно. Отже, права на земельні ділянки й права на будівлі, споруди, квартири тощо реєструвалися різними суб'єктами та в різних реєстрах. Більше того, участь нотаріусів у юридичних механізмах переходу прав на нерухомі речі також передбачала проведення ним реєстраційних дій. А тому до 1 січня 2013 року нотаріус проводив державну реєстрацію правочинів у Державному реєстрі правочинів, реєстрацію іпотек – в Державному реєстрі іпотек, реєстрацію заборон відчуження нерухомого майна нотаріус проводив в Єдиному реєстрі заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, а податкові застави реєструвалися ним в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна.

Особливість реєстрації полягає в тому, що кожен з наведених суб'єктів не мав доступу до реєстрів, які ведуть інші суб'єкти, і при цьому витяги з одних реєстрів є необхідними документами для проведення реєстраційних дій в

інших, що створювало потребу користувача послугами самостійно звертатися до різних органів за їх отриманням. Іншими словами, для того, щоб досягти мету у вигляді набуття права власності на нерухомість особі в деяких випадках необхідно було звертатися за отриманням декількох адміністративних послуг до різних суб'єктів. В якості прикладу можна навести систему так званої «подвійної реєстрації». Так, до 1 січня 2013 року, якщо особа бажала відчужити свою нерухомість, яка знаходиться на земельній ділянці (будівлі, споруди, приміщення тощо), право власності на яку зареєстровано в Реєстрі прав власності на нерухоме майно, їй необхідно було звертатися до БПІ за отриманням витягу із зазначеного реєстру. Для нотаріуса, який не мав доступу до Реєстру прав власності на нерухоме майно, цей витяг був доказом того, що особа є власником нерухомості. Однак перед тим, як провести нотаріальне посвідчення договору він мав перевірити наявність обтяжень прав власника у відповідних реєстрах, які ведуть нотаріуси. Після цього нотаріус міг провести нотаріальне посвідчення договору із його одночасною державною реєстрацією. Відповідно до частини четвертої статті 334 Цивільного кодексу України в редакції, яка діяла до 1 січня 2013 року, саме з моменту державної реєстрації договору нотаріусом у нового власника виникало право власності на нерухомість [11]. Однак для того, щоб в подальшому відчужити цю нерухомість, власнику необхідно було подавати нотаріусу витяг з Реєстру прав власності на нерухоме майно, реєстраційні дії в якому проводили БПІ. У зв'язку з цим більшість власників нерухомості після державної реєстрації договору зверталися до БПІ за отриманням ще однієї послуги – державної реєстрації права власності, яке виникло на підставі цього договору. Тобто для повного набуття права власності на нерухомість особі доводилося отримувати дві реєстраційні послуги, які надавали різні суб'єкти. Крім того, в науковому середовищі виникало питання щодо характеристики таких послуг, адже чи можна було назвати реєстрацію державною, якщо права на нерухомість реєструвалися комунальними підприємствами БПІ, а державну реєстрацію правочинів проводили приватні нотаріуси як власне нотаріуси, а не спеціальні суб'єкти реєстрації.

Отже, до 1 січня 2013 року система реєстрації прав на нерухомість виглядала досить громіздко й передбачала необхідність заявника звертатися до різних суб'єктів і отримувати декілька адміністративних послуг з метою набуття права власності на нерухомі речі. У зв'язку з цим казати про ефективне запровадження принципу «єдиного вікна» не доводилося. Виключення склав механізм набуття права власності на земельну ділянку з видачею державного акту. Так, 1 січня 2011 року набрали силу постанова Кабінету Міністрів України від 09 вересня 2009 року № 1021 «Про затвердження порядку ведення поземельної книги і Книги записів про державну реєстрацію державних актів на право власності на земельну ділянку та на право постійного користування земельною ділянкою, договорів оренди землі», а також постанова Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2010 року № 749 «Про затвердження тимчасового порядку присвоєння кадастрового номера земельній ділянці». До нововведень, започаткованих наведеними актами, відноситься можливість заявника після виготовлення й погодження документації із землеустрою подати документи до територіального підрозділу Держкомзему, який діючи за принципом єдиного вікна, проводить необхідні дії і видає набувачу державний акт на право власності.

Зі вступом у силу законодавчих змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» принцип «єдиного вікна» у сфері державної реєстрації прав на нерухомість широко застосовується в усіх юридичних механізмах виникнення та переходу речових прав на нерухоме майно в Україні. З 1 січня 2013 року реєстраційні адміністративні послуги у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно надаються Державною реєстраційною службою України (Укрдержреєстр), а саме структурними підрозділами територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують реалізацію її повноважень у сфері державної реєстрації речових прав на нерухомість (п. 2 Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 року № 703) [12] (далі – територіальні органи Мін'юсту), а також нотаріусами.

Для визначення особливостей здійснення державної реєстрації прав на нерухомість цими суб'єктами необхідно розглянути механізми їх виникнення та переходу. Умовно ці механізми можна звести до трьох основних моделей: а) виникнення права власності на земельну ділянку після її виділення в натурі; б) виникнення права власності на новозбудоване нерухоме майно, яке знаходиться на земельних ділянках; в) перехід права власності чи інших речових прав на нерухоме майно за посередництвом договору.

Перша модель частково була розглянута нами, однак з 1 січня 2013 року вона має дещо видозмінений вигляд. Перехід повноважень з проведення державної реєстрації прав на нерухомість до Укрдержреєстру розділив процедури державної реєстрації земельної ділянки, які проводяться територіальними органами Держземагентства та територіальними органами Мін'юсту відповідно. Однак абзац четвертий частини першої статті 16 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» надає особі можливість після реєстрації земельної ділянки звернутися до державного кадастрового реєстратора із заявою про подачу документів для проведення державної реєстрації прав на неї. Останній прийме документи й передасть їх до відповідного територіального органу Мін'юсту для проведення реєстрації прав за заявником. Таким чином, принцип «єдиного вікна» в розглянутій моделі продовжить своє існування, навіть зважаючи на чітке розмежування компетенції Держземагентства та Укрдержреєстру щодо реєстрації земельних ділянок і прав на них.

Якщо ж казати про виникнення права власності на новостворене нерухоме майно, тобто будівлі, споруди, квартири, приміщення тощо, то до 1 січня 2013 року питання видачі свідоцтв про право власності

перебувало у віданні органів місцевого самоврядування, а питання державної реєстрації права власності, які вони посвідчують, в БТІ. На сьогоднішній день для проведення державної реєстрації права власності з видачею свідоцтва про право власності необхідно лише звернутися до територіальних органів Мін'юсту. Розподілені раніше операції з видачі свідоцтва про право власності, а також з державної реєстрації прав з 1 січня 2013 року проводяться в межах процедури державної реєстрації прав Укрдержреєстром.

Ми розглядали питання подвійної реєстрації і необхідності в отриманні двох адміністративних послуг для набуття права власності за посередництвом договору. У цій частині процедура державної реєстрації була спрощена найбільше, оскільки відповідно до частини дев'ятої статті 15 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» державна реєстрація прав, їх обтяжень у результаті вчинення нотаріальної дії (надання відмови в ній) проводиться одночасно з вчиненням такої дії [13]. Зважаючи на те, що з 1 січня 2013 року державна реєстрація правочинів з нерухомістю була скасована, а нотаріус став спеціальним суб'єктом, на якого покладаються функції державного реєстратора прав на нерухоме майно, перехід прав проводиться одним суб'єктом у межах надання однієї реєстраційної послуги. Тому особам для проведення переходу речових прав на нерухоме майно достатньо звернутися до нотаріуса за посвідченням договору й отримання адміністративної послуги у вигляді реєстрації прав за новим власником, після чого набувач стає повноцінним власником нерухомості.

Висновок. Узагальнюючи вищенаведене, можна зробити висновок, що принцип «єдиного вікна» знайшов широке застосування у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно саме з 1 січня 2013 року. Адже спрощення процедури державної реєстрації прав на нерухомість та інституційна уніфікація всієї системи реєстрації мають наслідком зменшення кількості адміністративних послуг, необхідних для виникнення та переходу речових прав на нерухомість і об'єднання в межах двох суб'єктів реєстрації (територіальні органи Мін'юсту та нотаріуси) усіх необхідних функцій для створення безпечних умов діяльності учасників обороту нерухомого майна в Україні. Крім того, нововведення, зокрема в частині подачі документів через державного кадастрового реєстратора, дозволяють уникнути необхідності безпосереднього спілкування з органами державної реєстрації прав, і тим спрощують процедуру реєстрації та мінімізують корупційні ризики у сфері обороту нерухомості.

Водночас варто прийняти до уваги ту обставину, що у зв'язку з завершенням реформи сфери державної реєстрації речових прав на нерухоме майно і зважаючи на прийняття у вересні 2012 року Закону України «Про адміністративні послуги», питання принципу «єдиного вікна», зокрема, у сфері державної реєстрації прав, потребує додаткового розгляду. Адже відповідно до статті 9 наведеного закону адміністративні послуги зможуть надаватися, зокрема, центрами адміністративних послуг, що потребує вирішення ряду організаційних та правових питань, у тому числі встановлення можливості доступу співробітників центрів до реєстрів, що забезпечують проведення реєстраційних дій щодо фізичних та юридичних осіб, а також щодо рухомих та нерухомих речей. Адже відповідно до спеціального законодавства реєстраційні дії в цих реєстрах можуть проводити особи, які відповідають певним кваліфікаційним вимогам і володіють навичками роботи з відповідним програмним забезпеченням. Однак ці питання мають стати окремим предметом для подальших наукових досліджень.

Література

1. *Легеза Є. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг, що надаються органами влади та його впровадження в діяльність міліції / Є. Легеза // Вісн. Львів. Ун-ту. Серія юрид. – 2011. – Вип. 52. – С. 166 – 172.*
2. *Гончарук Н. Організаційно-правові аспекти надання адміністративних послуг в Україні / Н. Гончарук, Л. Прокопенко // Публічне управління: теорія та практика. – 2011. – № 1 (5). – С. 26 – 32.*
3. *Федотова І.О. Правове регулювання процедури надання адміністративних послуг митними органами України за принципом «Єдине вікно», «Єдиний офіс» / І.О. Федотова // Вісник Академії митної служби України. – Серія: «Право». – 2010. – № 1 (4). – С. 85 – 90.*
4. *Адамов Б.І. Стан та перспективи розвитку дозвільної системи в Україні / Б.І. Адамов, В.І. Ляшенко, Б.А. Сорокін, Г.Ф. Толмачова // Вісник економічної науки України. – 2009. – № 1. – С. 3 – 15.*
5. *Клімушин П.С. Інтеграція інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту / П.С. Клімушин // Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (29). – С. 468 – 477.*
6. *Зосименко Т.І. Засоби удосконалення регуляторного середовища в трансформаційній економіці / Т.І. Зосименко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія "Економічні науки". Збірник. – Чернігів: ЧДТУ, 2010. – № 46. – [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2010_46/9.htm*
7. *Суворов В. Удосконалення системи митного контролю в Україні в контексті концепції «Єдиного вікна» / В. Суворов // Вісник Академії митної служби України. Серія: "Економіка" Збірник наукових праць. – 2009. – № 2. – С. 132 – 141.*
8. *Тимчасовий порядок надання адміністративних послуг : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 року № 737.*

9. *One-Stop Shop*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investopedia.com/terms/onestopshop.asp#axzz2BpIntxHz>
10. *Реєстрація у світі. Грузія*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drsm.gov.ua/show/1929>
11. *Цивільний кодекс України : станом на 1 грудня 2012 року // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 40 – 44. – Ст.356. (із змінами).*
12. *Порядок державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень : затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 22.06.2011 № 703 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 51 – Ст. 2035.*
13. *Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 №1952-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553. (із змінами).*

І.Р. Березовська

к. ю. н.,

Інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

СУБ'ЄКТИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано основні теоретичні підходи до визначення змісту суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Визначено основні суб'єкти в сфері забезпечення інформаційної безпеки в Україні.

Ключові слова: *інформаційна безпека, суб'єкт забезпечення інформаційної безпеки, система забезпечення інформаційної безпеки, система органів державної влади.*

В статье проанализированы основные теоретические подходы к определению содержания субъектов обеспечения информационной безопасности в Украине. Определены основные субъекты в сфере обеспечения информационной безопасности в Украине.

Ключевые слова: *информационная безопасность, субъект обеспечения информационной безопасности, система обеспечения информационной безопасности, система органов государственной власти.*

In the article the basic theoretical going is analysed near determination of subjects of ensuring of information security in Ukraine. Determined the main subjects in the field of ensuring of information security in Ukraine.

Key words: *information security, a subject of ensuring of information security, a system of ensuring of information security, the system of public authorities.*

Актуальність проблеми. Забезпечення інформаційної безпеки є досить складним видом діяльності, пов'язаним з протидією загрозам національним інтересам в інформаційній сфері. Важливим аспектом державної інформаційної політики щодо управління і захисту інформаційного ресурсу є удосконалення структури державних органів, що забезпечують інформаційну безпеку.

Забезпечення інформаційної безпеки визначене нормами ч. 1 ст. 17 Конституції України як «найважливіша функція держави» [1]. Віднесення функції захисту інформаційної безпеки до основних державних функцій на сучасному етапі означає, що «на відміну від інших функцій держави, що здійснюються, як правило, спеціально призначеними для цього органами, основні функції відносяться до діяльності держави в цілому, виконуються, хоча і в різному обсязі, всіма ланками державного апарату» [2, С. 58]. Держава виступає головним суб'єктом політики інформаційної безпеки. Згідно з ч. 3 ст. 6 Закону «Про інформацію», «державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції» [3].

Захищеність та повнота інформації, заповнення інформаційного простору України достовірною інформацією, забезпечення реалізації прав громадян на доступ до інформації – все це впливає на збереження цілісності і незалежності держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема забезпечення інформаційної безпеки як складової національної безпеки завжди була актуальною для будь-якої країни. Відмінність полягає лише в тому, що в різні періоди цьому приділялося більше чи менше уваги. Для визначення суб'єктів у сфері забезпечення інформаційної слід розглянути визначення таких основних категорій як «система державної влади» та «система органів державної влади», що надаються сучасними науково-практичними джерелами.

Українські вчені В. Д. Бакуменко, Д. О. Безносенко, Н. В. Грицяк, В. М. Князев, Н. Г. Петрова [4-5] розглядають систему державної влади як структуровану єдність владних відносин, що складається внаслідок діяльності держави, державних органів, а також посадових осіб, які реалізують інтереси держави в різних